

RAAP-NOTITIE 1114 (herziene eindversie)

Plangebied Rietveld te Mijdrecht

Gemeente De Ronde Venen

**Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek
met veldtoets**

RAAP

Adviesbureau

Archeologisch

Colofon

Opdrachtgever: Groothuis Mekkelenburg Projekten

Titel: Plangebied Rietveld te Mijdrecht, gemeente De Ronde Venen; archeologisch
vooronderzoek: een bureauonderzoek met veldtoets

Status: herziene eindversie

Datum: juni 2005

Auteur: *drs. M. Jordanov*

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\MIRI\N01114-MIRI.qxd

Projectcode: MIRI

Projectleider: drs. M. Jordanov

Projectmedewerkers: drs. J.W. de Kort

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 2374

ARCHIS-waarnemingsnummers: nog niet beschikbaar

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. A.J. Tol

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Groothuis Mekkelenburg Projekten heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april 2005 een bureauonderzoek met veldtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen sloopwerkzaamheden en nieuwbouw te Mijdrecht (gemeente De Ronde Venen). Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Op basis van het bureauonderzoek werden in het onbebouwde deel van het plangebied archeologische resten uit de Nieuwe tijd verwacht (vanaf de 17e eeuw) direct onder het oppervlak. In mindere mate werden resten uit de Late Middeleeuwen verwacht in de onverstoorde delen van de top van het veen. Eventuele funderingsresten van de bijgebouwen die staan afgebeeld op de kadastrale minuut uit het begin van de 19e eeuw, zijn waarschijnlijk verstoord bij de bouw van de huidige bijgebouwen (schuren). Indien een Calais-kreekrug in de bodem aanwezig is, wordt verwacht dat daarop archeologische resten uit het Midden en Laat Neolithicum voorkomen.

Tijdens het booronderzoek is tussen circa 70 cm en 125 cm -Mv een veenlaag met archeologische indicatoren aangetroffen. Waarschijnlijk kan deze laag in verband worden gebracht met het antropogene pakket dat is ontstaan sinds de Late Middeleeuwen. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een Calais-kreekrug aangetroffen.

Tevens zijn tijdens het booronderzoek tot gemiddeld 100 cm -Mv recente bodemverstoringen aangetroffen. Deze recente verstoringen hebben waarschijnlijk de eventueel aanwezige archeologische resten (grotendeels) aangetast. Onder de verstoringen ligt een dun gedeelte van het antropogene pakket (ontstaan sinds de Middeleeuwen) dat niet recentelijk verstoord is. Afgezien van de heiwerkzaamheden zullen de geplande bodemingrepen niet dieper reiken dan de reeds aanwezige verstoringen.

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek en de veldtoets wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Groothuis Mekkelenburg Projekten heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april 2005 een bureauonderzoek met veldtoets uitgevoerd in verband met voorgenomen sloopwerkzaamheden en nieuwbouw te Mijdrecht (gemeente De Ronde Venen). Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was om de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen van het plangebied.

Het bureauonderzoek richtte zich op de beantwoording van de volgende vragen:

- Hoe ziet de geologische opbouw van het plangebied eruit?
- Zijn er archeologische resten uit (de nabijheid van) het plangebied bekend?
- Zijn er elementen van cultuurhistorische waarde in of nabij het plangebied?
- Wat is de oudste historische bebouwing geweest in het plangebied en welke ruimtelijke ontwikkeling heeft het plangebied doorgemaakt?

1.2 Plangebied

Het plangebied (350 m²) ligt nabij de kruising van de Rietveld met de Hofland, aan de zuidzijde van de Rietveld (figuur 2). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 31B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 119.500/469.260. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied grotendeels bebouwd en deels in gebruik als tuin.

Geplande bodemingrepen

De bestaande bijgebouwen achter huisnummer 26 en 28 worden gesloopt. Midden in het plangebied wordt een woning gebouwd (twee onder een kap). Deze woning wordt gefundeerd op heipalen. De bodem wordt afgegraven tot 70 cm -Mv en er worden heipalen geplaatst tot maximaal 20 m -Mv.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek is aangevuld met een beperkte veldtoets in de vorm van een booronderzoek. Doel van deze veldtoets was om een aantal specifieke onderzoeksvragen te beantwoorden, die na afronding van het bureauonderzoek onvoldoende beantwoord bleven.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst). Onder andere de volgende historische kaarten zijn bestudeerd:

- Prins Maurits' kaart van Rijnland en omliggend gebied (Floris Balthasar en Balthasar Florisz. Van Berckenrode, 1614);
- Historische Atlas Utrecht, Chromotopografische Kaart des Rijks (ROBAS Producties, 1989: Blad 404);
- Grote Historische Provincie Atlas van Nederland; Deel I: West-Nederland 1839-1859 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: Blad 45);
- Gemeente Atlas van de Provincie Utrecht (Kuyper, 1986).

Op historische kaarten is in de regel geen duidelijke schaalindeling aangegeven. Ook zijn deze kaarten niet altijd even waarheidsgetrouw. Daarom is het vaak niet mogelijk om op basis van historische kaarten de precieze ligging in het plangebied te bepalen van op de kaarten aanwezige wegen, gebouwen, sloten en dergelijke. De vroegste gedetailleerde kaarten met een duidelijke schaalindeling zijn kadastrale kaarten. De oudste kadastrale kaarten dateren uit het 1e kwart van de 19e eeuw. Door de projectie van de oudste kadastrale kaart op de huidige topografie kan de ligging van in de 19e eeuw aanwezige wegen, gebouwen, sloten en dergelijke worden bepaald.

In veel gevallen hebben pas in de 20e eeuw grootschalige veranderingen plaatsgevonden binnen historische kernen. Derhalve geven de kadastrale kaarten een goed beeld van de situatie van vóór deze veranderingen. Op basis van de projectie en met behulp van oudere kaarten kan vervolgens een reconstructie gemaakt worden van de situatie in het plangebied in de eeuwen ervoor. Ten behoeve van onderhavig onderzoek is de grens van het plangebied geprojecteerd op de kadastrale minuut van Mijdrecht, sectie B, Veenzijde (blad 1, jaartal onbekend; figuur 1).

Om inzicht te krijgen in de aard van de archeologische resten in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd. Daarnaast is informatie ingewonnen bij amateurarcheologen van de lokale historische vereniging De Proosdijlanden (dhr. A. Hagen). Om de gaafheid van de op basis van geologische, historische en archeologische gegevens verwachte archeologische resten te bepalen, is het bouwarchief van streekarchivariaat Vecht en Venen geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geo(morfo)logie en bodem

Op zowel de geomorfologische kaart (Stiboka/RGD, 1975) als de bodemkaart (Stiboka, 1976) is het plangebied als 'niet gekarteerd' weergegeven. Naar verwachting komt in het plangebied Hollandveen op Afzettingen van Calais II en III voor. De Afzettingen van Calais zijn in verschillende transgressiefasen achter de strandwallen aan de kust gevormd. Een transgressie is een periode van toenemende mariene invloed, met name als gevolg van een snellere stijging van de zeespiegel. De verschillende sedimentaire niveaus worden in de regel gescheiden (en onderscheiden) door niveaus die zijn ontstaan tijdens regressiefasen: bijvoorbeeld in de vorm van dunne veenlagen (het zogenaamde Hollandveen). Deze niveaus hebben zich in relatief rustige perioden kunnen ontwikkelen (Schute, 2002). Er worden vier Calais-transgressies onderscheiden (Riezebos & Du Saar, 1969). De Calais I-transgressie (circa 6000 tot 4500 voor Chr.) heeft in het plangebied geen rol gespeeld. Volgens de geologische kaart komen in het plangebied sedimenten voor die gerekend worden tot de Afzettingen van Calais II en III (Van de Meene e.a., 1988). In het algemeen gaat het om kleiige afzettingen in ondiepe geulen en platen. De mariene en kustnabije sedimenten, die bij de twee transgressiefasen behoren, zijn van elkaar gescheiden door een niveau dat op herstel van de vegetatie in de tussenliggende periode duidt. Soms is er sprake van een veenlaagje, (echter niet dikker dan 30 cm), vaak bestaat het tussenliggende niveau slechts uit venige klei of gaat het alleen om een laklaag (een oude vegetatiehorizont). De Afzettingen van Calais II dateren ruwweg uit de periode 4300-3300 voor Chr., de Afzettingen van Calais III uit de periode 3300-2800 voor Chr.

De Afzettingen van Calais II zijn in een rustig milieu afgezet als wadafzettingen. Op enkele plaatsen is de bodem hoger opgeslibd en ontstonden kwelders die slechts bij hoge vloed overstromden. De Afzettingen van Calais III zijn ontstaan in een wad- en kweldermilieu, doorsneden met een sterk vertakt stelsel van smalle (getijden-)kreeken, geflankeerd door breed en hoog opgebouwde oeverwallen. De kreeken zijn voornamelijk opgevuld met lichte klei (fijnzandige klei). De klei is vaak gelaagd en meestal kalkrijk, de kleur ervan is lichtgrijs tot grijs. De klei bevat niet alleen verspoelde plantenresten en detritus, maar is soms gyttja-achtig ontwikkeld of gaat zelfs over van klei in een kleiige gyttja (Van de Meene e.a., 1988). De opgevulde restbeddingen van de kreeken zijn in het huidige landschap tussen de oeverwallen nog goed zichtbaar. De beddingen liggen relatief laag, hebben een breedte van twee tot acht meter en bestaan uit fijnzandige klei (Schute, 2002). De afzettingen die buiten de kreekruggen (d.i. de combinatie van een kreek met de oeverwallen aan beide zijden) tot stand kwamen, bestaan in het algemeen uit zware en soms lichte klei. De zware klei is meestal kalkloos (in tegenstelling tot de kreekrug die kalkrijk is) en kan sterk in kleur variëren. Het organische bestanddeel bestaat hoofdzakelijk uit rietresten (Van de Meene e.a., 1988). Op circa 200 m ten westen van het plangebied ligt volgens de geo(morfo)logische kaart een getij-inversierug van een Calais III-geul (Stiboka/RGD, 1975). Gezien het geringe aantal boringen waarop dergelijke kaarten zijn gebaseerd, is de ligging van deze geul niet precies bekend. Het is daarom mogelijk dat in de ondergrond van het plangebied Calais III- kreekafzettingen aanwezig zijn.

Naarmate de invloed van de zee in het gebied afnam, verzoette het milieu. Als gevolg hiervan trad opnieuw veenvorming op. Dit leidde ertoe dat de mariene Afzettingen van Calais bedekt werden met een dik pakket Hollandveen. Het Hollandveen is vooral gevormd in het Midden en Laat Subboreaals, toen er langs de kust een betrekkelijk brede strandwal bestond. De achterliggende lagune kon in deze periode door aanvoer van water uit de grote rivieren en door regenwater verzoeten, zodat de veenvorming zich van het rivierengebied tot de strandwallen kon uitbreiden (Berendsen, 1998).

Een deel van het Hollandveen werd bij latere transgressies, waarbij de Afzettingen van Duinkerke zijn gevormd, weer weggeslagen. Dit gebeurde echter vooral in het zuidwestelijk zeeleigebied, in het noordelijk zeeleigebied en in het Zuiderzeegebied. In het plangebied zijn de Afzettingen van Duinkerke niet aanwezig: de zee kon niet in dit gebied doordringen (Berendsen, 1997). Sinds de Middeleeuwen heeft de mens de natuurlijke processen door de bouw van dijken, de aanleg van polders en het ontginnen en winnen van veen, grotendeels tot staan gebracht. Vanaf de 12e eeuw is men begonnen met de ontginning van de gebieden achter de ontginningsassen. Dit gebeurde onder invloed van de toenemende bevolkingsdruk. Het plangebied ligt langs de ontginningsas van Mijdrecht, waar bewoning op het veen plaatsvond. De afwatering van de achterliggende gebieden werd verbeterd en van de moerassen werden landbouwgronden gemaakt. In deze periode werd veen afgegraven alleen voor eigen gebruik. In het begin van de 18e eeuw was er vanuit de steden een grote vraag naar turf voor brandstofvoorziening. De afgraving van het veen kwam in deze periode pas echt goed op gang. Op deze manier veranderden de landbouwgronden in het plangebied in een groot meer, vergelijkbaar met bijvoorbeeld de Vinkeveense Plassen. Hierdoor kon de overheid geen belasting meer innen over de landbouwgronden. Als gevolg van de verminderde fiscale opbrengsten, de bezorgdheid over het verlies van landbouwgronden en doordat de grote wateroppervlakten slecht beheersbaar bleken, besloot de overheid dat de plassen, nadat het veen was afgegraven, drooggemalen moesten worden. Op deze manier kwam er gedurende de 19e eeuw opnieuw landbouwgrond ter beschikking. Na de droogmaking kwamen de Afzettingen van Calais weer aan de oppervlakte te liggen en werden de gebieden opnieuw verkaveld. De Afzettingen van Calais worden op veel plaatsen nog wel afgedekt met een dun laagje restveen. Dit is veen dat ongeschikt was voor de turfbereiding en na de veenwinning en drooglegging als een dun laagje over een groot deel van het gebied bleef liggen. Het plangebied ligt in een niet-verveende strook (bovenland).

Het plangebied in historisch perspectief

Op de cd-rom 'Cultuurhistorische elementen in de provincie Utrecht' (Provincie Utrecht, 2001) staat aangegeven dat het plangebied binnen de zone valt waar resten van het dorp Mijdrecht worden verwacht uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. Het plangebied ligt langs de lineaire ontginningsbasis van Mijdrecht, Wilnis en Oudhuizen en wordt als een gebied van zeer hoge (cultuurhistorische) waarde aangemerkt. Grenzend aan het plangebied, langs de Hofland, staat een waardevol historisch gebouw uit 1920 (huisnummer 26). Ten westen

van het plangebied, langs de rand van de historische kern, ligt de Ringdijk van polder de Eerste Bedijking der Mijdrechtse Droogmakerij daterend uit de Nieuwe tijd. Voorafgaand aan het veldonderzoek is een historisch bronnenonderzoek uitgevoerd, gericht op het vaststellen van de eventuele aanwezigheid van (post)middeleeuwse bewoning in het plangebied.

Het plangebied bevindt zich in de historische kern van Mijdrecht, ontstaan vanaf de 12e eeuw. Er is uit de periode 12e-16e eeuw geen kaartmateriaal beschikbaar van de omgeving van het plangebied. Uit Prins Maurits' kaart van Rijnland uit 1614 blijkt dat het plangebied in de 17e eeuw nog niet binnen de nederzetting moet worden gesitueerd. Het oudste segment van de lintbebouwing ligt ten zuiden van de kerk. Het plangebied bevindt zich niet binnen deze oudste kern. Op de Nieuwe kaart van der Lande van Utrecht uit 1696 is zichtbaar dat de lintbebouwing naar het noorden is uitgebreid. Het plangebied ligt hier direct ten oosten van het bewoningslint van Mijdrecht, langs de Mijdrechs Dyck (Van Roy, 1973). Langs dit bewoningslint staan onder andere de kerk en huizen aangegeven. Vanwege de gedetailleerdheid en schaal van de kaart is niet zichtbaar of op de locatie van het plangebied sprake is van bebouwing, maar waarschijnlijk vormde het plangebied de tuin van één van de huizen langs de dijk. Op basis van de projectie van de huidige topografie op de kadastrale minuut uit begin 19e eeuw (www.dewoonomgeving.nl) wordt duidelijk dat in deze periode zeker sprake is van bebouwing in het plangebied. In het plangebied stonden twee gebouwen en een hooischaar (figuur 1). Het gaat om bijgebouwen van het huis dat direct ten westen ervan ligt en deel uitmaakt van de lintbebouwing langs de ontginningsas. Thans staat op de locatie van dit huis een pand uit 1920. Het is niet mogelijk te achterhalen wanneer het huis met de bijgebouwen dat op de kadastrale minuut zichtbaar is, gesloopt is omdat er geen archiefmateriaal van voor 1960 met betrekking tot sloopvergunningen beschikbaar is (mondelinge mededeling dhr. Hagen, gemeentelijk archivaris De Ronde Venen). Het lijkt aannemelijk dat het huis en bijgebouwen die circa 1830 nog op het perceel stonden, bij de bouw van het nieuwe huis in 1920 gesloopt zijn. De schuren die nu in het plangebied liggen, zijn precies op de plek van de oude bijgebouwtjes en hooischaar gebouwd (figuur 2). Deze schuren zijn circa 1 m diep gefundeerd en zijn niet onderkelderd.

Archeologie

Het plangebied bevindt zich binnen de historische kern van Mijdrecht. Deze staat op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) geregistreerd als stads- of dorpskern met een hoge archeologische waarde (CMA-code 31B-010, Monumentnummer 11917). Uit de stads- of dorpskern staan in ARCHIS twee archeologische waarnemingen geregistreerd. In beide gevallen gaat het om archeologische resten uit de Nieuwe tijd die op geringe diepte zijn aangetroffen tijdens een opgraving van De Historische Vereniging De Proosdijlanden (Hoogers & Lefers, 2000). De eerste waarneming betreft fundamenten uit de 17e eeuw en later (ARCHIS-waarnemingsnummer 43143). Bij de tweede waarneming is een ophogingspakket of afbraaklaag van na 1550 aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 243101). Contact met amateurarcheologen van de historische vereniging heeft geen aanvullende informatie opgeleverd.

Archeologische verwachting

Volgens de IKAW (ROB, 2001) geldt voor het plangebied een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden tot de Middeleeuwen. Deze kans is gebaseerd op het feit dat een Calais III-geul in de ondergrond van het plangebied niet geheel uit te sluiten is. Op dergelijke geulafzettingen zijn archeologische sporen te verwachten uit het Midden en Laat Neolithicum.

Vanwege de ligging van het plangebied binnen de historische kern van Mijdrecht (ontstaan vanaf de 12e eeuw), maar buiten het oudste segment van de lintbebouwing, geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf het eind van de 17e eeuw. Gezien de ligging van het plangebied langs de middeleeuwse ontginningsas geldt een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen. Voor oudere vindplaatsen geldt een lage archeologische verwachting.

Op basis hiervan en op basis van historische en archeologische gegevens worden in het plangebied de volgende archeologische resten verwacht:

- De kans op de aanwezigheid van bewoningsresten uit de oudste bewoningsfase van Mijdrecht (12e-16e eeuw) is middelmatig. Deze resten kunnen voorkomen in de top van het veen. Gezien het ontbreken van kaartmateriaal uit die tijd is het niet mogelijk te achterhalen of het plangebied in de Middeleeuwen bebouwd is geweest. Het is wel duidelijk dat de bebouwing van het huidige bewoningslint Mijdrecht vanuit het zuiden naar het noorden is uitgebreid. Het plangebied ligt in het noordelijke deel van het oude Mijdrecht.
- De verwachting voor vindplaatsen uit de 17e eeuw en later is hoog. In de 17e eeuw vormde het plangebied waarschijnlijk een tuin of akker. Vanaf de 19e eeuw is het plangebied zeker bebouwd. Resten van deze bebouwing kunnen voorkomen in de top van het veen.
- Indien in de ondergrond van het plangebied een Calais III-kreekrug aanwezig is, geldt hiervoor een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit het Midden en Laat Neolithicum. Archeologische resten kunnen zich in de top van de Afzettingen van Calais bevinden.

Verstoringsen

Onder verstoringen wordt in deze notitie aantastingen van het bodemarchief verstaan ten gevolge van bodemingrepen die in de 20e en 21e eeuw hebben plaatsgevonden.

In 1920 (vermoedelijk) zijn de huidige schuren achter huisnummer 28 gebouwd. Er is ontgraven tot op een diepte van 1 m. De schuren zijn niet onderkelderde. Eventuele funderingsresten van de oude schuren en hooiberg, zoals afgebeeld op de kadastrale minuut uit begin 19e eeuw en eventuele middeleeuwse voorgangers zijn daarbij waarschijnlijk opgeruimd. Onduidelijk is in hoeverre het onbebouwde deel van het plangebied verstoord is.

3 Veldtoets

3.1 Methoden

Om de resultaten van het bureauonderzoek te toetsen en duidelijkheid te verschaffen over de verstoringsgraad van het onbebouwde deel van het plangebied, is het bureauonderzoek uitgebreid met een veldtoets. Tijdens deze veldtoets zijn 4 boringen gezet in het onbebouwde deel van het plangebied (figuur 2). Deze boringen zijn verricht met als doel een aantal vragen te beantwoorden, waar het bureauonderzoek onvoldoende duidelijkheid over heeft kunnen verschaffen:

- Wat is de dikte en gaafheid van de archeologische laag die in verband kan worden gebracht met de historische kern ter plaatse van het plangebied?
- Wat is de verstoringsgraad van de bodem in het onbebouwde deel van het plangebied?

Twee boringen zijn gezet tot in de Afzettingen van Calais om de mogelijke aanwezigheid van een kreekrug in de ondergrond te kunnen bevestigen dan wel uit te sluiten. Boring 4 is gezet op een plaats waar op de kadastrale minuut uit begin 19e eeuw bebouwing is afgebeeld en waar zich thans een garage bevindt.

Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot maximaal 4,0 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Er is geen NAP-hoogte van de boringen genomen.

3.2 Resultaten

Geologie

In de boringen 1 en 2 is op circa 4,0 m -Mv een lichtgrijze, zwaksiltige kleilaag met rietresten aangetroffen (Afzettingen van Calais). Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een Calais-kreekrug aangetroffen. In alle boringen bevindt zich op de Afzettingen van Calais een pakket Hollandveen.

De top van het veen ligt gemiddeld op 65 cm -Mv. De bovenste 30 á 40 cm van het veen is veraard. Voor de rest betreft het een afwisseling van rietveen, bosveen

en broek/zeggeveen. In alle boringen bestaat de bovenste 30 cm (boring 3) tot 95 cm (boring 1) van het bodemprofiel uit opgebracht zand. Waarschijnlijk is een deel van het veen afgegraven vóór het opbrengen van het zand.

Antropogene laag en recente bodemverstoringen

In het veen komen tot circa 100 cm -Mv brokken recent puin, recente keramiekscherven en zandbrokken voor. Daaronder zijn in het veenpakket slechts enkele puinspikkels en een scherp roodbakkend, gedraaid aardewerk (boring 2, 100 cm -Mv) aangetroffen. Dit aardewerk dateert vermoedelijk uit de Late Middeleeuwen. Wellicht is hier sprake van een restant van de bewoningslaag uit de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd.

Vanaf gemiddeld 125 cm -Mv zijn in het veen geen antropogene inclusies meer aangetroffen. In het veen is ook geen ophogingslaag aangetroffen. De overgang van veen met veel recent materiaal naar veen met alleen maar puinspikkels en uiteindelijk naar schoon veen is geleidelijk en bevindt zich op gemiddeld 100 cm respectievelijk 120 cm -Mv.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van het bureauonderzoek werden in het onbebouwde deel van het plangebied archeologische resten uit de Nieuwe tijd verwacht (vanaf de 17^e eeuw) direct onder het oppervlak. In mindere mate werden resten uit de Late Middeleeuwen verwacht in de onverstoorde delen van de top van het veen. In de eventueel in de ondergrond aanwezige Calais-kreekrug werden resten uit het Midden en Laat Neolithicum verwacht. Eventuele funderingsresten van de bijgebouwen zoals afgebeeld op de kadastrale minuut uit begin 19e eeuw zijn waarschijnlijk verstoord bij de bouw van de huidige bijgebouwen (schuren).

Tijdens het booronderzoek is tussen circa 70 en 125 cm -Mv een veenlaag met archeologische indicatoren aangetroffen. Waarschijnlijk kan deze laag in verband worden gebracht met het antropogene pakket dat is ontstaan sinds de Late Middeleeuwen.

Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een Calais-kreekrug in de ondergrond aangetroffen.

Tevens zijn tijdens het booronderzoek tot gemiddeld 100 cm -Mv recente bodemverstoringen aangetroffen. Deze recente verstoringen hebben waarschijnlijk de eventueel aanwezige archeologische resten (grotendeels) aangetast. Onder de verstoringen ligt een dun gedeelte van het antropogene pakket (ontstaan sinds de Middeleeuwen) dat niet recentelijk verstoord is.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek en de veldtoets en het feit dat, afgezien van de heiwerkzaamheden de geplande bodemingrepen niet dieper zullen reiken dan de reeds aanwezige verstoringen, wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. Hierbij is uitgegaan van een door de opdrachtgever opgegeven diepte van de bodemingrepen tot maximaal 70 cm -Mv. Wanneer de bodemingrepen wel dieper reiken dan 70 cm -Mv bestaat de kans dat in de bodem aanwezige resten van mogelijk laat-middeleeuwse bewoning verstoord worden. Hiermee dient ook rekening gehouden te worden bij de sloop van bestaande gebouwen. Verder is toepassing van schroefpalen wenselijk.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de strategisch adviseur archeologie bij de sector DCU van de dienst MEC van de provincie Utrecht (drs. R.S. Kok).

Literatuur

- Berckenrode, Floris B. van & B. F. van Berckenrode**, 1614. Prins Maurits' kaart van Rijnland en omliggend gebied. Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Berendsen, H.J.A.**, 1997. *Landschappelijk Nederland*. Van Gorcum, Assen.
- Berendsen, H.J.A.**, 1998. *De Vorming van het Land*. Van Gorcum, Assen.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Hoogers, P. & H. Lefers**, 2000. Opgravingen in Mijdrecht, een korte impressie, *Proosdijkoerier* 16, nr. 3.
- Kuypers, J.**, 1986. *Gemeente atlas van de provincie Utrecht 1868*. B.V. Foresta, Groningen.
- Meene, E.A. van de, M. van Meerkerk & J. van der Staay**, 1988. *Toelichtingen bij de Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad Utrecht Oost (310)*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Riezebos, P.A. & A. du Saar**, 1969. Een dwarsdoorsnede door de mariene holocene afzettingen tussen Vijfhuizen en Vinkeveen. *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 20*: 85-92.
- ROBAS Producties**, 1989. *Historische Atlas Utrecht, Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000, Blad 404*. ROBAS Producties, Den IJp.
- Provincie Utrecht**, 2001. *Cultuurhistorische elementen in de provincie Utrecht, 3^e versie (cd-rom)*. Provincie Utrecht.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).
- Roy, B. van**, 1973. *Nieuwe kaart van den Lande van Utrecht*. Canaletto, Alphen aan den Rijn.
- Schute, I.A.**, 2002. Strategisch Groenproject De Venen, deelgebied Groot Mijdrecht-Noordoost, gemeente De Ronde Venen; een aanvullende archeologische inventarisatie. *RAAP-rapport 827*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Stiboka/RGD**, 1975. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000; Blad 31W Utrecht*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Stiboka**, 1976. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 31 W Utrecht*. Stichting voor de Bodemkartering, Wageningen.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2.0. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie.* Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 1: West-Nederland 1839-1859, Blad 45.* Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

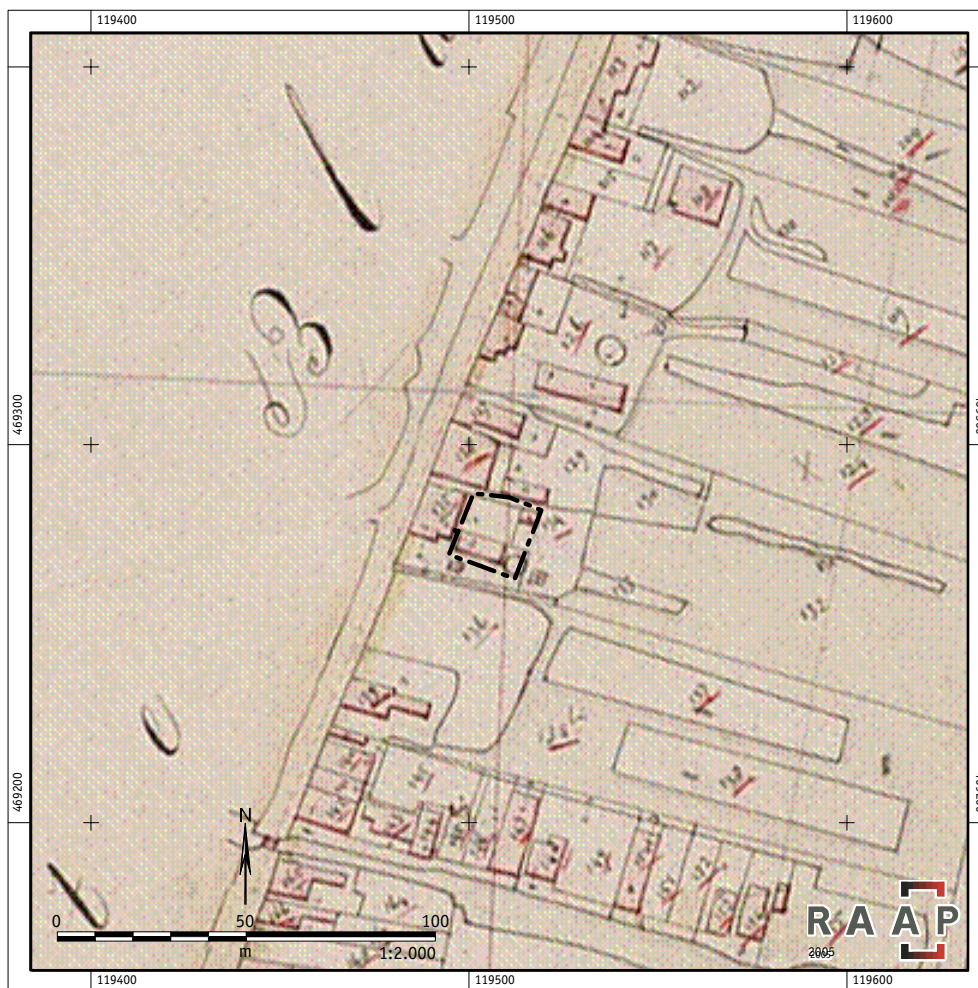
detritus gyttja	Fijn organisch bezinsel in stilstaand, relatief diep water (meren).
gyttja	Organische meerafzetting.
Hollandveen	In het Subboreaal gevormd veen in laag-Nederland (ca. 5000-3000 jaar voor Chr.).
inversie (van reliëf)	Verschijsel waarbij relatief hoog (laag) gelegen gebieden door geologische of fysische processen laag (hoog) komen te liggen.
kreek	Sterk meanderende uitloper van een geul of priel in de kwelder.
laklaag	Geprononceerd vegetatieniveau met zwarte kleur en schelpachtige, glanzende breukvlakjes; vaak wordt de term ook gebruikt voor een vegetatieniveau i.h.a.
Subboreaal	Geologische periode van circa 5000-2700 jaar geleden.
transgressie	Uitbreiding van de zee over het land, overstroming, veroorzaakt door stijging van de zeespiegel.

Overzicht van figuren en tabellen

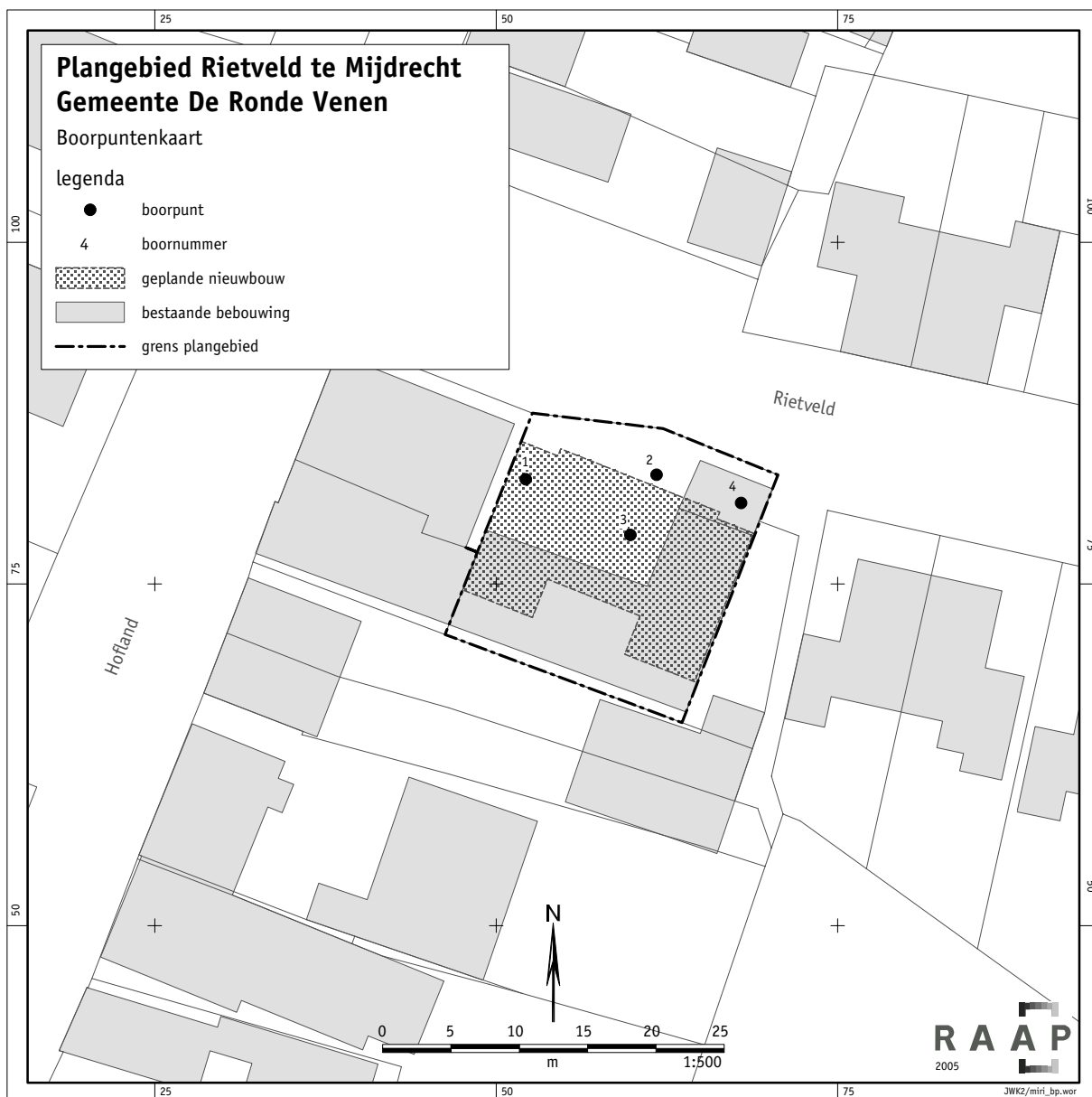
Figuur 1. Ligging van het plangebied en omgeving op de kadastrale minuut uit circa 1830.

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Ligging van het plangebied en omgeving op de kadastrale minuut uit circa 1830.

Figuur 2. Boorpuntenkaart.